

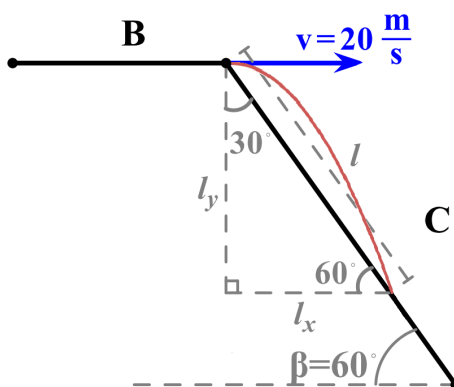

I разред

Друштво физичара Србије и
Министарство просвете Републике Србије
РЕШЕЊА – А КАТЕГОРИЈА

ОПШТИНСКИ НИВО
4. фебруар 2024.

1. У тренутку када је брзина мотоциклисте v , његово нормално убрзање је: $a_n = v^2/R$ [3п]. Како се он креће равномерно убрзано без почетне брзине важи: $v^2 = 2a_t s$, где је a_t тангенцијално убрзање. Нормално убрзање сада је: $a_n = \frac{2a_t s}{R}$ [3п], па је однос нормалног и тангенцијалног убрзања: $\frac{a_n}{a_t} = \frac{2s}{R}$ [8п]. Однос угаоних брзина може се добити коришћењем везе угаоне брзине и угаоног помераја за равномерно убрзано кружно кретање без почетне брзине: $\omega^2 = 2\alpha\phi$ [2п]. Однос квадрата угаоних брзина после навршених пет односно два пуна круга износи: $(\frac{\omega_5}{\omega_2})^2 = \frac{2\alpha \cdot 5 \cdot 2\pi}{2\alpha \cdot 2 \cdot 2\pi} = \frac{5}{2}$ [3п], што коначно даје: $\frac{\omega_5}{\omega_2} = \sqrt{\frac{5}{2}}$ [1п].
2. Како нема проклизавања између тачкова и пута, брзина тачке у којој тачак додирује пут је све време једнака нули, па је: $v(t) = \omega(t)R$ [8п], где је $v(t)$ брзина центра тачка, а $\omega(t)$ угаона брзина тачка у тренутку t . Зависност угаоне брзине од времена при равномерно успореном кружном кретању је: $\omega(t) = v_0/R - \alpha t$ [3п], па бицикл равномерно успорава са успорењем $a = \alpha R = 0.125 \text{ m/s}^2$ [3п]. Зауставни пут бицикла је: $s = v_0^2/(2a) = 100 \text{ m}$ [4п]. Из неједнакости $s < L$ закључујемо да ће бициклиста успети да закочи пре него што стигне до препреке [2п].
3. (а) Време које скијаш проведе од почетка спушта до краја деонице B једнако је збиру времена које скијаш проведе на деоници A и деоници B . Кретање на деоници A је равномерно убрзано са интензитетом убрзања $a = g \sin \alpha = g/2$ [2п]. Како је скијаш започео спуст из мировања, његов пређени пут једнак је: $s = at_A^2/2$, те је време које проведе на деоници A дато са: $t_A = \sqrt{2s_A/a} = 7,82 \text{ s}$ [2п]. При преласку са деонице A на деоницу B интензитет брзине скијаша се не мења и износи: $v_A = at_A = 38,36 \text{ m/s}$ [1п]. Време проведено на деоници B износи: $t_B = s_B/v_A = 2,61 \text{ s}$ [2п]. Укупно време које скијаш проведе од почетка спушта до краја деонице B износи: $t = t_A + t_B = 10,43 \text{ s}$ [1п].
- (б) У тренутку одвајања од подлоге, скијаш има само хоризонталну компоненту брзине, те је његов померај дуж x -осе једнак $l_x = vt$ [2п]. Дуж y -осе кретање скијаша је равномерно убрзано без почетне брзине, са убрзањем једнаким убрзању Земљине теже, те је његов померај дуж y -осе једнак $l_y = gt^2/2$ [2п]. Из једначине помераја по x -оси следи: $t = l_x/v$, што заменом у једначину за померај по y -оси даје прву везу између l_x и l_y : $l_y = gl_x^2/(2v^2)$ [2п]. Уочимо троугао образован страницама l , l_x и l_y . Тај троугао је половина једнакостраничног троугла, те је: $l_y = l_x\sqrt{3}$ [2п]. Овим је добијена друга веза између l_x и l_y и елиминацијом l_y се за l_x добија: $l_x = \frac{2\sqrt{3}}{g}v^2$ [2п]. За хипотенузу троугла важи: $l = 2l_x$ [1п], те коначно дужина стазе на деоници C коју скијаш прелети износи: $l = \frac{4\sqrt{3}}{g}v^2 = 282,50 \text{ m}$ [1п].

Слика 1: Схематски приказ трајекторије скијаша

4. Возач А

Возач A се креће равномерно убрзано и прелази растојање $s = 200 \text{ m}$ између два семафора за време $\tau = 30 \text{ s}$. Убрзање a_A возача A може да се израчуна из релације: $s = a_A\tau^2/2$ и једнако је: $a_A = 2s/\tau^2 = 0,44 \text{ m/s}^2$. Брзина возача A при доласку до семафора је: $v_A = a_A\tau = 13,33 \text{ m/s} = 48 \text{ km/h}$ [1п]. Средња брзина возача A једнака је: $\bar{v}_A = s/\tau = 6,67 \text{ m/s} = 24 \text{ km/h}$ [1,5п].

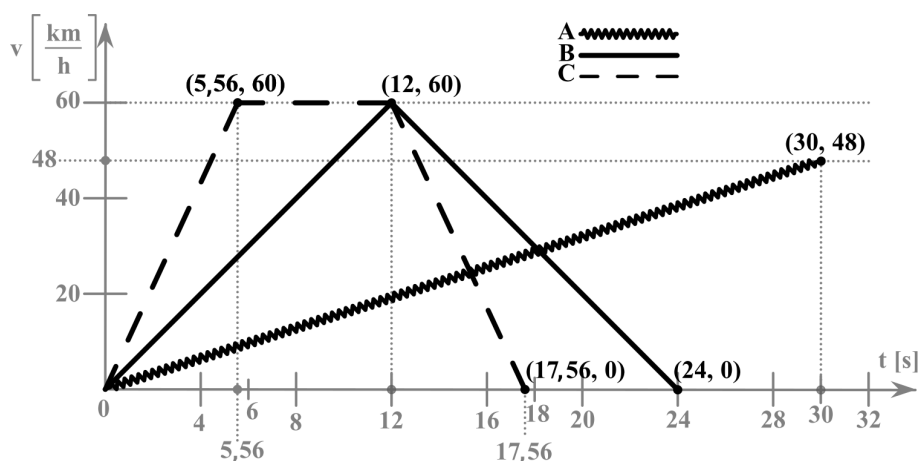
Возач В

Убрзање возача B може се добити из везе брзине и пређеног пута: $v^2 = 2a_B s/2$, и добија се: $a_B = v^2/s = 1,38 \text{ m/s}^2$. Време $t_B^{(1)}$ потребно да возач B достигне максималну дозвољену брзину је: $t_B^{(1)} = v/a_B = s/v = 12 \text{ s}$ [1п]. Како возач B успорава истим интензитетом убрзања, укупно време t_B за које возач B стигне до семафора једнако је: $t_B = 2t_B^{(1)} = 24 \text{ s}$ [1п]. Средња брзина возача B је: $\bar{v}_B = s/t_B = 8,33 \text{ m/s} = 30 \text{ km/h}$ [2п].

Возач C

Време $t_C^{(1)}$ које је потребно возачу C да достигне максималну дозвољену брзину крећући се равномерно убрзано убрзањем a_C , једнако је: $t_C^{(1)} = v/a_C = 5,56 \text{ s}$ [1п]. За то време возач C пређе растојање $s_C^{(1)} = \frac{1}{2}a_C(t_C^{(1)})^2 = 46,30 \text{ m}$. Након тога, возач C се креће константом брзином v . Како је укупно растојање између два семафора s , возач C се креће константном брзином на растојању $s_C^{(2)} = s - 2 \cdot s_C^{(1)} = 107,41 \text{ m}$ [1п]. Ово растојање он пређе за: $t_C^{(2)} = \frac{s_C^{(2)}}{v} = \frac{s - 2s_C^{(1)}}{v} = 6,44 \text{ s}$ [1п]. У трећем делу возач C успорава убрзањем a_C . Време $t_C^{(3)}$ потребно да успори једнако је времену $t_C^{(1)} = 5,56 \text{ s}$ [1п]. Из свега предходно наведеног следи да је средња брзина возача C једнака $\bar{v}_C = \frac{s}{2t_C^{(1)} + t_C^{(2)}} = 11,39 \text{ m/s} = 41,01 \text{ km/h}$ [2п].

Слика 2: График зависности брзине од времена за сва три возача

Свака коректно унета тачка носи [1п]. Свака координата понаособ носи половину поена тачке. Тачке које се бодују су за возача A: $\{(30, 48)\}$, за возача B: $\{(12, 60)\}$, $\{(24, 0)\}$ и за возача C: $\{(5,56, 60)\}$, $\{(12, 60)\}$, $\{(17,56, 0)\}$. Коректно нацртан облик графика носи [0,5п] по возачу.

5. Да би куглица пала на место које је непосредно испод места избацивања (у систему везаном за земљу), њена хоризонтална компонента брзине у односу на воз мора бити $-\vec{u}$ [3п]. Ако вертикална компонента брзине куглице има интензитет v , време које је куглици потребно да се врати на почетну позицију је: $t = 2v/g$ [2п]. Време потребно возу да се помери за своју дужину износи: $t_1 = l/u$ [2п]. Куглица неће ударити у кров воза ако важи: $t_1 \leq t$ [3п]. Из ове неједнакости добија се услов: $v \geq gl/(2u)$ [2п], па је минимална вредност вертикалне брзине куглице $v_{min} = gl/(2u)$ [1п]. Минимална брзина куглице у односу на воз је: $v'_{min} = \sqrt{u^2 + (gl/2u)^2}$ [3п]. Пређени пут куглице до пада на земљу у том случају је: $s = h + v_{min}^2/g = h + gl^2/(4u^2)$ [4п].